СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 122. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 5-го червня 1942. No. 122. Jersey City, N. J., Friday, June 5, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ДВА ЯПОНСЬКІ НАЛЕТИ НА АЛЯСКУ НАНЕСЛИ ТІЛЬКИ НЕЗНАЧНУ ШКОДУ

ВАШИНҐТОН. — Якщо японські летуни, що двічи спробували бомбардувати Доч Гарбор, американську морську і повітряну базу в Алясці, хотіли ось таким чином відомститись за американський повітряний налет на Японію, то цілком певно цеї цілі не осягнули. Але, як заповідає секретар війни Стимсон, дуже можливо, що японці заховали „помсту" на пізніше та на таке місто як Вашинґтон, столицю краю. Якби не було, але теперішні налети на американський континент, що були того роду першими, великої шкоди не наробили, а тільки знищили декілька склепів, згідно з тим, що подає комунікат департаменту маринарки про перший японський налет. Вправді не знати, як американські бази в Доч Гарбор виглядають, але ніхто не сумнівається, що вони вже добре укріплені. Звідтам патрулюється північні води, як теж охороняється получення з Азією. Ще треба теж зазначити, що японські налети на Аляску не були для нікого несподіванкою. Зате наслідок цього буде такий, як кажуть в конґресі, що Злучені Держави зачнуть проти Японії живішу агресивну акцію.

НА БУДОВУ АЖ 500 БОЙОВИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — За два роки американська двоокеанова фльота буде вдвоє сильнішою і більшою, якщо конґрес ухвалить законопроєкт Комітету Морських Справ, який передбачує будову нових 500 кораблів і 800 патрольних суден. На все те треба буде видати $8,300,000,000, що має конґрес ухвалити. До цього не входять інші проєкти, що вже ухвалені, як от в справі будови нових 100 субмарин. Теперішній проєкт є небувалої величини. Замітне те, що в ньому не передбачується будови ні одного дреднавта, а найбільшу увагу звертається на будову літаконосців. Є це в згоді з тим модерним переконанням, що найважнішою зброєю у теперішній війні є — літак-бомбовик.

ГОТОВІ СКАСУВАТИ ЦІЛКОВИТО СІ СІ СІ.

ВАШИНҐТОН. — Буджетовий Комітет Палати Послів єчеркнув з буджету цілий видаток на вдержування „Сивилійен Консервейшен Кор". Є це дуже драстичний підхід до цеї справи, тому надіються, що над тим розвинеться в конґресі довга дискусія. Видаток на дальше вдержання цеї установи мав би виносити в наступнім році $75,818,000. Цього року видають на вдержання Сі Сі Сі $246,960,000. На оправдання проєкту подається, що до цеї інституції рекрутуються хлопці головно з фармерських округ, а тепер так є, що фармери вкорочують засіви, бо нема кому робити на полі. Сі Сі Сі мало в самому розквіті яких 300,000 хлопців в 1,500 кемпах. Тепер малоб залишитись яких 350 кемп, а решта булиб вжиті для військових цілей, що вже зрешту сталося.

ЯК ГАМУЄТЬСЯ ВОЄННА ПРОДУКЦІЯ?

НЮ ЙОРК. — Страйк 250 електричних робітників, в якому розходиться про конфлікт, який вартує яких $3,000, вже здержав через цілий тиждень роботи, звязані з поширенням летунського поля „Флойд Бенет Філд", на що призначено понад 8 міліонів долярів.

ЗАВЖДИ ПАМЯТАТИ НА ЯПОНІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Д-р Герберт В. Іват, австралійський міністер заграничних справ, пригадує Обєднаним Державам, що треба постійно мати на оці Японію. Вернувши з розмов з британським премієром Чорчилем, Іват вдоволений, що як в Лондоні, так і в Вашинґтоні, це добре розуміють, що треба здержати дальші японські поширення. Як тільки японці заатакувалиб Австралію, то негайно буде дана Австралії повна допомога з боку Великої Британії й Злучених Держав, каже Іват.

МЕКСИКО ЗАДЕРЖИТЬ АРМІЮ В КРАЮ.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканський президент Камачо говорив до свого народу через радіо про війну, в якій Мексико опинилось, заявляючи, що армія охоронить край перед напасниками, але не піде воювати в чужі краї.

ДЕМОКРАТІЯ ЗАТРИЮМФУЄ, КАЖЕ ПЕРЕС.

ВАШИНҐТОН. — Д-р С. Пара Перес, міністер заграничних справ Венесуелі, що є гостем уряду Злучених Держав, заявив, що Венесуеля є по стороні Злучених Держав і певна триюмфу демократії. Особливо звертають у Венесуелі увагу, казав він, на охорону нафтових піль. Венесуеля є другою у світі щодо нафтової продукції.

Є НОВІ ВОЄННІ ЗНАРЯДИ.

ВАШИНҐТОН.—Появилась книжка про повітроплавбу в 1942. році, з якої виходить, що американські фабрики виготовляють нову повітряну зброю, яку держиться у тайні, та яка буде для Держав Осі „страшною несподіванкою".

Важні Воєнні Наради Американських і Британських Командантів

ВАШИНҐТОН. — В столиці краю відбуваються тепер такі воєнні наради, на яких, як припускають, рішається теж і справа інвазії на Европу. На ті наради прибув з Анґлії лорд Луї Мавнтбатен, начальник британських „Командос", що то вже почали спроби інвазії на французьку територію. Лорд Мавнтбатен має ранґу британського віце-адмірала. Він має подбати про остаточне вироблення плянів інвазії на Европу. До Америки прибув він з цілим рядом ріжних британських високих військових знавців. Всі вони конферують з відповідними знавцями і старшинами американської армії. В тому самому часі конферує ще Оливер Литлтон, британський міністер продукції, з Доналдом Нелсоном, головою Ради Воєнної Продукції. Їхні наради є теж получені з дальшим веденням війни.

ВАТИКАН ПРОТИ НАЦІСТІВСЬКОГО ПОГАНСТВА І ЗА ПЕРЕМОГУ ДЕМОКРАТІЇ

НЮ ЙОРК. — Каміль Чіянфара, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", що вернув з Европи, пише, що між Мусолінієм і шафистським урядом та Папою і Ватиканом є велике напруження. Мусолінієви не вдалося втягнути Папу до того, щоб Католицька Церква дала моральну допомогу Державам Осі, каже Чіянфара. Ватикан має вважати націстівську поганську фільософію грізнішою для католицької релігії ніж безбожництво в Совєтах. Те останнє, кажуть у Ватикані, буде можна лекше побороти, бо сама людина не зможе обійтись без віри в Вище Єство — в Бога. Ватикан, каже кореспондент далі, хоче передавати в своїм органі обєктивні відомости про воєнні події, а це є не на руку фашистському урядови. Далі кажеться, що фашистська влада заарештувала багато католицьких священиків, проти чого Ватикан постійно протестує. Кожний в Італії розуміє, що це, що Папа говорив декілька разів про „лихі сили", відноситься в першу чергу до націзму, як і розуміє те, що Ватикан вірить, що одинока британсько-американська перемога забезпечить церкву перед переслідуваннями, які її ждуть від тоталітарних режімів, якщоб вони вийшли з війни переможцями.

Ромель Поправляє Свою Позицію в Лібії

КАІРО. — Німецький маршал Ромель дещо поправив свою позицію тим, що поширив два проломи в британських підмінованих околицях до девяти миль. Головна боротьба тепер ведеться в тих вузьких проломах. Британці хочуть за всяку ціну замкнути і знищити решту моторизованих частин, які знаходяться внутрі їхньої лінії, а німці хочуть вдертись далі в середину. Позиція так перемішана, що обі армії в однім місци ведуть офензиву, а в другім дефензиву.

РОЗГОРІЛИСЬ БОЇ БІЛЯ КАЛІНІНА

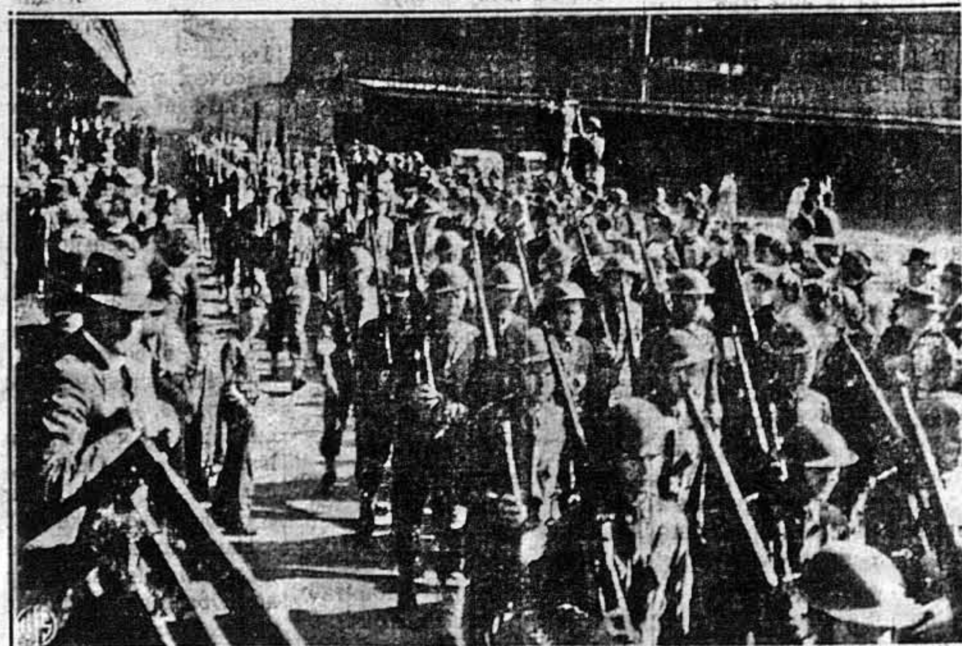
МОСКВА. — На Калінінськім фронті наново розгорілись завзяті бої. В кількох місцях совєтські війська продіравили німецькі позиції, завдаючи німцям тяжкі втрати. За совєтськими донесеннями виходить, що німці втратили в однім дни біля пять тисяч вояків в убитих. Також втратили відповідну скількість воєнних машин. Совєтський ґенерал Журавлев заявив, що час німецького „бліцу" вже проминув і тепер війна обертається в затяжну позиційну війну, як у минулій світовій війні.

ЯПОНЦІ ПОСУВАЮТЬСЯ В ПРОВІНЦІЮ ЧЕКІЯНҐ

ЧУНКІНҐ. — Японці кинули нові сили в провінцію Чекіянґ і здобули нове важне місто Чуґсіен. Те місто положене на 45 миль на північ від Кінґви і воно є важним залізничим центром. Токійське радіо подавало, що китайці ставлять завзятий опір і в тих околицях ведуться кріваві бої.

ЯПОНСЬКІ СУБМАРИНИ БІЛЯ БЕРЕГІВ АВСТРАЛІЇ

МЕЛБОРН. — Японські субмарини діють недалеко полудневого побережжя Австралії і затоплюють кораблі. Вони заатакували два австралійські кораблі у віддалені на 25 миль від міста Сидней. Пару днів тому, як відомо, вони зробили прямий наїзд на пристань в Сидней, але там зазнали траґічного кінця.



ЩЕ БІЛЬШЕ АМЕРИКАНЦІВ НА ДРУГИЙ КОНЕЦЬ СВІТА. Ще більше американських вояків прибуває до неназваного порту в Австралії. Світлина представляє їх похід з корабля до табору. Видно, коли загальний інтерес публики звернений на інші части світа, команда військ Обєднаних Держав не забуває на можливість японського наїзду на Австралію.

БОМБАРДУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ ПРОДОВЖАЄТЬСЯ

ЛОНДОН. — Британські бомбовики знов масово бомбардували німецькі міста, особливо міста Надрещини. Але це бомбардування відбувалось на меншу скалю, ніж недавне бомбардування Кольонії і Ессену. Всетаки і в останнім бомбардуванні брало участь кілька сот літаків. Британські кола наводять слова Чорчила, що не можна сподіватись, щоб що дня по тисячу чи більше літаків вилітало на Німеччину. Бо крім Німеччини Британія має інші фронти, зокрема домовий фронт. В той час, коли недавно тисячу бомбовиків бомбардувало Німеччину, біля тисячу літаків робило службу на домашнім фронті, зокрема над прибережними водами, відбиваючи ворожі літаки і слідкуючи за субмаринами.

НІМЦІ ЗАНЕПОКОЄНІ БОМБАРДУВАННЯМ.

СТОКГОЛЬМ. — Німецька пропаганда старається всіма можливими способами затерти сліди останніх британських бомбардувань на німецькій моралі. Проте вона мусить признати, що ці бомбардування справляють Німеччині важну загрозу. Наслідки знищення в Кольонії і Ессені такі великі, що вже годі їх затушувати. Тому німецька пропаганда потішає своїх людей, що на таку масову скалю британці не зможуть довго бомбардувати. Один шведський журналіст, що перебував у Ростоку, німецькім місті збомбардованім недавно британцями, говорить, що те бомбардування мало впрост неймовірний характер. Ціле місто відразу обернулось в купу каміння і цегли, окутані полумям і димом.

ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯД ПРОТЕСТУЄ.

ВІШІ. — Французький уряд запротестував проти британських бомбардувань Франції. Ті бомбардування він назвав злочинними і позбавленими воєнних цілей. На адресу Британії французький міністер Маріо висказав багато терпких слів, кажучи, що Британія бомбардує нині свого бувшого союзника, котрий лежить поконаний противником. Маріо далі говорить, що британці бомбардують спокидно за те, що французькі фабрики виробляють німцям воєнні продукти.

НАПАД „КОМАНДОС" НА БУЛЬОНЬ.

ЛОНДОН. — Британські пробоєві відділи „командос" виконали знов наїзд на французьке побережжя, що знаходиться в руках німців. Свій наїзд вони виконали в околицях прибережного міста Бульон. Виконавши свої завдання ці відділи втекли назад на кораблі, котрі на них на морі чекали.

НЕЗАДОВОЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН В ГАЛИЧИНІ.

ЛОНДОН. — Бюро Ройтера доносить, що в багатьох колись східньо-галицьких околицях нині панує голод. Німецька влада забирає від селян, все що може, так що селяни починають нишком саботувати німецькі розпорядки. Вони не хочуть сіяти і обробляти землі хоч за те грозять їм тяжкі кари. В багатьох випадках обсіви не можуть відбутись ще й тому, що нема господарського знаряддя та потягової худоби.

ДАЛЬШІ РОЗСТРІЛИ В ЧЕХАХ.

БЕРН. — Німецька окупаційна влада розстріляла чергових 25 осіб за підозріння в звязках з атентатчиками на націстичного „протектора", Гайдріха. Разом число розстріляних осіб досягає до 133. Гайдріх далі знаходиться в критичнім стані і лікарі вже третий раз давали йому трансфузію крови. В тих розстрілах замітне те, що німецьке радіо з Праги подавало, що серед розстріляних знаходяться два родовиті німці. Це булоб потвердженням, що в атентаті брали участь не лише чехи, але й німці.

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВУГЛЯ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Всі копальні вугля в Анґлії знаціоналізовано, себто перебрано під власність і заряд держави. До цього потягнення заставило анґлійські власти те, що в останніх часах в копальнянім промислі існували страйки. Вуглекопи домагались таких самих високих заробітків, які мали робітники в інших воєнних фабриках. Внаслідок страйків ця галузь промислу не виконувала якслід своїх обовязків.

ЯКЕ ПРОХАННЯ, ТАКА ВІДПОВІДЬ.

ЛОНДОН. — Один анґлійський священик прохав владу, щоб дала йому більше газоліни, бо треба йому для його священичих функцій. „Памятайте на заповідь Божу: Йди у світ і навчай слова Божого", кінчив своє прохання священик. Влада йому відповіла вона теж закінчила словами з святого письма, в якім поручалось, щоб для проповідних цілей ужити осла.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ФРОНТ?

Найбільшою новиною цих днів є без сумніву летничий рейд на Кельн і Ессен. Є це воєнна подія першої ваги. Тисячка літаків це кольосальна демонстрація боєвої сили, тим більша, що для багатьох вона була несподіванкою. Значіння рейду для теперішного положення та його можливости на майбутнє може бути вирішальне для світової війни.

Несподіванкою є цей рейд передовсім уже самим числом учасників. Рік тому рейд з 500 літаків виглядав на фантазію. Рік тому Британія не могла при найкращих зусиллях зібрати в одну цілість 300 літаків, бож до цього треба не лише машин, та вправлених летунів, та відповідного числа вправлених механіків на землі, але й відповідних майданів, і виробленої вправи для одночасного виїзду й скоординованої операції. Організація мусить мати не лишень усі потрібні засоби, але до того мусить працювати справно й точно, як годинник, коли рейд не має замотатися в своїх власних нитках. Коли тепер Бриттанія досягнула цього, що на рейд виїздить понад тисячка літаків, то це відкриває можливости ще більших повітряних гармад. В світлі цього досягу й слова президента Рузвелта сперед року, що Америка потребує виробляти по 50,000 літаків річно, не виглядає вже ніякою фантазією, але може навіть скромною можливістю.

Удар, який тисячка літаків може зробити на одно місто, є такий кольосальний, що він мусить відбитися широким відгомоном по широкій окрузі. Коли ж такий рейд бє одного дня по Кольонії, зараз потім по Ессені, а за якийсь час ще по якомусь іншому центрі, то відразу стає ясно, що тут мається до діла не з відорваними фактами, а пляновою акцією, яка ділає як цілість, своєю збірною силою. Не дивниця, що навіть російська влада висказується про цю тактику з вдоволенням, якби це був нею так довго вижиданий другий фронт. Якщо Обєднані Держави справді вспіють продовжувати це розбивання з повітря міст по західній Німеччині, то це мусить мати на Німеччину такий власне вплив, як відкриття на заході боєвих ліній на суходолі. Німецька армія буде мусіти удержувати там великі сили для оборони проти налетів, а знищені промислові центри не будуть могти доставляти воєнних матеріялів на східний фронт.

Ще більше значіння буде мати продовжування тих налетів на німецьку воєнну „мораль". Ці налети приводять війну німцям під саму хату. Є це величезний факт, специяльно для німців, котрі ще від часів наполеонських воєн, малощо не півтора століття тому назад, не зазнавали війни в своїм краю, котрі все мали те щастя воювати на чужих територіях. Який вплив може на такий народ зробити один летничий удар по великому місті, що за кілька годин убє кількадесять тисяч людей, не важко собі уявити. Тому слушно можна сказати, що з масовими налетами на західну Німеччину війна входить у нову фазу, дуже можливо остаточно вирішальну фазу.

ТВОРИТИ ПРОВІД І ЙОГО СЛУХАТИ

Те, що сталось з канадійськими українцями через голосовання над плебісцитом у справі примусового військового побору, як виглядає, вийде їм на користь. В демократії вільно громадянам і урядови помилятись і не іти за це під розстріл, до тюрми чи на виселення. Але є теж і моральний обовязок — з помилок навчатись. І їх направляти. Так і здебільша канадійські українці поступають. До голосів, що до цього змагають, треба зачислити теж і статтю часопису „Українські Вісти" (ч. 21) п. н. **„Не вільно легковажити свого проводу"**, яка виходить з того заложення, що нема порядку ні сили там, де один тягне вправо, а другий вліво, і де кожний хоче на власну руку „будувати", або „вести політику".

Хто визнається хоч трохи на наших власних відносинах, той мусить признати, що й в нас повно лиха через те, що й на американсько-українському ґрунті було повно тих, що постійно розбивали всі спроби творення сили і обєднування людей і організацій, щоб таким чином могли „вести політику" у своїм загуменку. Наслідки цього всі ми тепер бачимо. І покутуємо за це. Та ось такого ріжного „будування" не булоб, колиб серед загалу не знаходились такі, що їм хаос понутру, бо тоді не булоб попирання отаманії, а з тим і тих ріжних ґрупок, що то видавали „друкований папір", який називали ґазетами, а який був властиво призначений, щоб розбивати те, що вже з трудом збудовано та не допускати до того, щоб творилось теж і щось нове, сильне й авторитетне. Та треба нам знати, що без проводу не можна ні нічого більшого впляновувати, ні виконати. Можна, а часом і треба, міняти людей у проводі, але не можна доводити до того, щоб суспільство оставало без проводу. І не можна, вибравши провід, його не слухати, чи його пляни саботувати, а потім ще його потягати до відповідальности за те, що він нічого не робить. А таке в нас буває. Накажемо, наприклад, робити „велику політику", а не зложимо фондів на те, щоб можна було виробити якийсь плян на „примітивну", а не то велику політичну роботу. Таке є і з іншими справами, наскрізь культурними, як от з поширюванням видань анґлійською мовою про Україну і український нарід, збіркою на рекордовання української пісні й т. п. Не слухаємо, вперто не слухаємо, а потім дивуємось, що стоїмо на місці, що нема ніякої роботи. Завважити щось таке, що нам не подобається, це наша радість, та допомогти тому, щоб вдержалось і розвивалось те, що добре й потрібне, на те не стає якось охоти, а принаймні її рішучо замало.

Тим ми не хочемо твердити, що в нас були ідеальні провідники, чи там ідеальний провід, а не дописав тільки загал. Так не є, бо є в нас великі недомагання і щодо проводу. Але й ті недомагання часто повстають теж і тому, що наша маса ще не дуже вироблена і тому податна на демагогію, що руйнує існуючий авторитет не задля якихсь вищих засад й ідей, а тільки на те, щоб забрати місце тих, який руйнується. Маючи ось ті речі на увазі, вважаємо, що слушні є завваги „Українських Вістей", які тепер передамо.

* * *

Зорґанізоване життя побудоване на довірю до проводу. Навіть частинне недовіря зруйнує з часом усяку можливість спільної праці. Довіря мусить бути, або загальне і кожній справі, або ніяке і в нічім. Коли член орґанізації в чім небудь сумнівається про те, що йому каже його провід, з тою хвилиною і члени й орґанізація не мають уже твердого ґрунту під ногами. Вони вже стоять на летючім піску особистих припущень і поглядів. З тою хвилиною повстає хаос, замішання. А хаос це розклад і смерть орґанізації. Орґанізацією в ширшім значінні і для певних всім спільних цілей є вся суспільнінсть, отже також увесь український нарід в Канаді.

„Як то? То я маю стати сліпим і не думати, чи провід наказує добре чи зле?" — спитає він. Тут він порушує важну справу орієнтації в політичних справах.

Життя одиниці дуже коротке й тому досвід одиниці дуже короткий і дуже малий. Навіть найбистріша голова, коли має правдивий досвід, не буде вирішувати важних справ сама, не вислухавши думки інших. А щож говорити про звичайну людину, яка не має ні відповідної освіти, ні талану, ні часу, отже не вміє орієнтуватись в політичних справах.

До орієнтації конечна обсервація, значить уважне спостерігання, що діється і в якім положенні знаходиться той, хто міркує і його суспільність. Втій цїли треба займатися спостеріганням і робленням висновків з того спостерігання. Одно й друге не може бути припадкове тільки мусить бути правильне, постійне і всестороннє. То значить, той, хто хоче орієнтуватися в політичнім життю, мусить обсервувати життя наше і чуже систематично. Річ ясна, що на таке обсервування політичного життя замало сили, часу ізасобів одної людини, хочби це людина була не знати яка визначна, розумна і робуча. Це вимагає зорґанізованої праці гуртка людей, отже проводу.

Все те показує й доказує, що одиниця, котра не сидить в центрі справ і тими справами постійно не займається, — мусить заблудити, коли хоче сама рішати „своїм розумом". Тому рішення центра або проводу все має більше рації й є розумніше, як одиничне. Чому? 1) Бо в центрі є більше осіб, що знають політику аж до найновіших подій. 2) Бо в центрі сходиться заняття орґанізаційними справами центр мусить бути більше досвідчений ніж одиниця. З тих причин, коли одиниця помилиться пересічно 99 разів на 100, то центр навпаки: 99 разів рішить ліпше, а раз менше добре або зле. А пониження у виконуванні рішень проводу нема ніякого: навпаки — в тім доказ розуму члена суспільности і його вартости.

Ми можемо сперечатися, арґументувати й доказувати, можемо вишукувати ріжні причини, чому частина наших людей голосувала в плебісциті не так, як наказував провід, але основна причина коріниться далеко глибше. Ці люди не розуміють значіння рідного проводу, а тому не мають для нього належної пошани і йому не повинуються.

А крайна пора, щоб уже раз зрозуміти вагу цього факту, що коли ми не хочемо стати посміховищем в сусідів, то мусимо ділати так, як діють всі культурні народи: повинуватись приказам свого проводу, робити так, як провід наказує, йти за дороговказом свого проводу.

Це тимбільш важне тепер, у воєнний час. Власне тепер усі народи йдуть солідарно за своїми проводами. Бо лиш так, а не інакше сподіються вони осягнути намічену ціль.

Упадок Фашизму Неминучий

Від самого повстання фашизму ніколи не бракувало людей, які доказували неминучість упадку фашизму. Навіть у той час, як фашизм завів в Італії спокій, заставив людей до праці та хвалився величезними добутками, не бракувало людей, які добачували в фашизмі зародки, з котрих мусить колись прийти упадок фашизму. Були це звісно люди демократичних переконань, які вірили, що кожній людині з природи вже дане стремління до участи в правлінню громадянством, у котрому вона живе. Були це люди, виразно наставлені проти авторитаризму, переконані прихильники репрезентативної форми правління.

Приміром таких людей є італійський князь Сфорца, що колись, як в Італії ще був парлямент і репрезентативна форма правління, був міністром заграничних справ. Вийшовши на іміґрацію, Сфорца все стояв на тому, що фашизм це ніяка вища форма правління державою, що Мусоліні не великий вожд, а низький вискочка, напів шарлятанського, напів кримінального типу. Згідно з поведінкою цього роду дешевих людей, Мусоліні пустився на дорогу дешевих підбоїв, одначе щодо цеї дешевости грубо помилився: він підорвав і так небагатий край, перемінив Італію в прислужку Гітлєра й розкрив усю слабість фашизму.

Менше-більше по тій лінії оцінює ситуацію в Італії американський обсерватор, римський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Герберт Л. Матюз, котрий арештований італійським урядом по вибуху війни, недавно нарешті добився дозволу виїхати домів. За свій побут в Італії він міг приглянутися ближче цьому режімові й нині може подати про нього спостереження, про які Сфорца може говорити хіба з другої руки.

Метюз підчеркує, що фашистівський режім виглядає на непохитний. Адже він держав Італію в руках через двацять літ. Він збудував собі приватну армію, відсунувши набік військові й політичні сили. Адже він, у протилежність демократії, перестроїв Італію так, що уже ніхто інший не може зробити того, що зробив він, що уже ніхто інший не може добитися на подібне становище. В своїх інтересах дуче вживав сили без вагання й без розбору. До того Мусоліні згори знав, що фашизм може дійти до такої стадії, в якій держава буде проти кожного мешканця, і він старався забезпечити себе на той випадок. Одначе він видно не передбачив, що й диктаторська влада має свої межі, що й найсильніший диктатор може найтися в такій позиції, що його влада не вистарчить, аби його врятувати.

Каже Метюз, Мусоліні нині найшовся в позиції людини, що сидить на вулькані. Як це сталося? Метюз має досить просте пояснення: фашизм, як націзм, не добув собі мас. Мусоліні, як і Гітлер, любить мати допомогу мас, але мас він не любить. Для нього маси це твір демократії й соціялізму. Під впливом фашизму ці маси стали ще більше байдужими, ніж вони були передше. Вони просто обмертвіли.

Правда, Мусоліні вірив у свою всемогучість над масами, але ці маси його поправді своїм провідником не признавали. Як показують вискази й анекдоти італійського простолюддя, воно знало добре ціну Мусолініові й його братії. Як каже Метюз, Мусоліні може загіпнотизовувати себе в якунебудь віру, хочби як божевільну, але погорджуваний ним простолюдин якось успів заховати й здоровий розум і сенс гумору.

На думку Метюза в самому заложенні диктатури нема нічого противного чоловікові. Мовляв це „джаб", як усякий інший: як такий, він може перетривати довго, якщо він має успіх. Отже біда властиво в тому, чи може фашистівська диктатура мати успіх при нинішних умовинах? На думку Метюза, всяка диктатура справляє людям більше тягару, як це варта. Досвід Італії це підчеркує.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

14)

— Та вжеж! не обійдеться Великдень без гречасої паски, — додав Макогін.

— А деж корогви? — Вибирайте нового гетмана, вражі діти!

Зараз козацькі корогви так і вкрили Юрася з конем.

— А деж клейноти військові? Де булава, бунчук? — догадались козаки.

— Овва! прокинулись, як вже сонечко сіло, — пробурчав Макогін. — Так гоніть, вражі діти, поки „нобілітовані" не втекли з булавою й бунчуком до Варшави.

Деякі Запорожці вскочили на коний і погнали до Чигирина. Аж їм назустріч вже неслась чимала юрба козаків і передниї ще здалека махав над головою бунчуком і булавою.

— Везуть, везуть клейноти!... От тобі й „нобілітований" гетман, — сміялись запорожці — ні юшки йому ні петрушки.

Пригнавший з Чигирина козак подав булаву й бунчук Юрасеви.

— Насилу взяли, чи сам віддав? — спитав Сірко.

— Сам, пане отамане, та ще й додав: мерщій — каже — міняйте булаву на московський кнут, а то її татари вкрадуть.

— Мели, не снідавши, не обідавши, — осьміхнувся Сірко. — А сам він де?

— Утік в Польщу, як собака з осмаленим хвостом, і жінку тут покинув: вона заперлась в замку з своїми покоївками та деякими челядниками.

Сірко, не рушивши ні обозу, ні наметів, зараз потяг до Чигирина з своїми запорожцями. Поруч із ним їхав і Юрась, веселий як дитина: не думав і не гадав небога так скоро вигнати вовка із кошари; а він не тільки сам утік, та ще й зуби свої покинув у кошарі — булаву і бунчук... І Юрась грався цими цяцьками, як дитина ляльками.

Назустріч їм виступали з города попи з корогвами, хрестами і свяченою водою, а із усіх городських церков гудів і переливався у повітрі такий перезвін, як то буває на великдень, або на водохреще, і Юрась не чув, як із очий його лились сльози і лились, дрібними діяментовими краплями розбиваючись у гафтований шовками й золотом чапрак його білого як сніг коня.

А Сірко мимоволі згадував свої молодощі, своє колишнє сирітство, своє решето-колиску...

Ой, люлі, люлі, мій Івасечку,
Ой, люлі, люлі, удавиченку...

А його козаки вже добували гармати чигиринського замку.

Брама замкова скоро була пробита, і на стіні вже маячило біле полотнище.

— Згода! згода! — самі здаються на нашу ласку.

Коли Юрась і Сірко зближались вже до розчиненої замкової брами, назустріч їм ішла, спотикаючись і гірко ридаючи, якась пані в дорогій польській сукні. Юрась остановив свого коня, і пані припала до його стремена.

— Не карай його, не карай, мій любий Юрасику! Зглянься на мене... Він не ворог України, не ворог, Богом заприсягнусь, — не карай його!... Він тільки Москві не йме віри... Не йми і ти їй віри, Богом тебе заклинаю!

Щось здавило Юрасеви серце... Він чув десь цей голос... А де? — коли?

— Юрасю! Юрасю! згадай, як ти маленьким хлопятком любив мене, згадай, як ми тебе з Катрунею пестовали й леліяли, як мізинчика...

Юрась пізнав голос цеї польської пані, колишньої приятельки його старшої сестри Катрі, що була потім за Виговським Данилом.

Цеж і була пані Виговська, тільки не Данилина, а Іванова, що не далі як за хвилину за дві до цего була пані гетманова і ще сьогодня думала доскочити такого титулу: „єя українське великокняжеське височество"...

Гай-гай! — воно було...

Воно було, та поплило —
Його не вертати...

Юрась згадав, як ця пишна пані колись леліяла, пестувала його маленького, і жаль обгорнув його серце... По собі вже зазнав він, що таке людська доля і що вона часом з людьми виробляє...

— Не плач і не бійся нічого, сестро, — ласкаво промовив він; — чоловік твій, пан Іван, поїхав у Польщу, і будь певна — я не забороню тобі їхати до його, коли ти схочеш.

Пані Виговська з несподіваних радощів знов приникла до Юрасевих жовтих з золотом сапянців.

— Годі, годі, сестро Оленко... Я не забув давне — я не твій ворог.

VII.

І от у друге сидить Юрась на гетманстві у Чигирині, там, де сидів і його батько, старий Хмель, до котрого залицялись королі й кесарі, хани й султани, пани й державці цілого світа. І не диво! Не треба було йому, як тому римському Помпеєви - Великому, тупати об землю ногою, щоби „із землі вийшли леґіони"... Досить було йому майнути булавою та крикнути: „діти! за мною!" — і його обгортали десятки леґіонів...

І от ця чарівна булава тепер його синови дісталась... Хімерний Сірко, мабуть, витяг її з свого решета і подарував Юрасеви, а сам, як ото співали колись у пісні:

Стрепенувся та й полинув —
Тільки вітер чубом має...

Треба тепер і Юрасеви майнути тільки чарівною булавою... Так ні — не та його доля — не батькова доля.

Після того як Виговський, піймавши облизня з „гадяцькими пактами", пятами покивав з Чигирина і Сірко посадив Юрася на гетманство, Москва послала воєводу Бориса Василевича Шеремета з великим військом у тогобічну Україну — привернути її під підніжжя його царського пресвітлого величества аж по самі Карпати і по Львів.

З високої високости своєї Шеремет глянув на Юрася і на його гетманство... Що йому Юрась! Що йому Україна!

— Я пройду — сказав він Юрасеви на раді — яко меч Божий аж до Львова, і крикну: „Сидіть, ляхи! Мовчіть, ляхи!" — а самого короля в кайданах приведу у Київ... Готовся, пане гетмане, бути моїм підручним.

Юрась усьміхнувся на такі похвальби Шеремета.

— Я його підручний! — розсердився Хмельничико. — Він пише у Москву: „Хлопъ твой государевъ Борька", а я — „гетман України рука власна".

Прочув це Шеремет і розлютувався.

— Що, гетман! — хлопець! Цему гетманови краще гуси пасти, як гетманувати!

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Вояк і Його Здоровля

Найздоровіша Армія в Історії

Так називають сьогоднішню армію Дядька Сема військові лікарські авторитети.

Пересічний рядовий вояк є здоровіший, ніж пересічна цивільна особа того самого віку, і він здоровший, ніж був його батько, коли йшов до військової служби в 1917. році.

Завдяки дисципліні й організації, занедужання в армії пізнаються легко і вчасно. Зорганізовано негайне лікування. А через те, що лікарська наука зробила на протязі останніх двох десятиліть великий поступ і так само поступила вперед техніка пристосовання здобутків цеї науки, то недужий вояк має значно більші вигляди на вилікування, ніж це було коли небудь в історії армії.

Знаменитий фізичний стан армії потверджують асекураційні компанії, а їхні знавці оцінюють такі речі холодним оком статистика. Недавно виданий бюлетен компанії Метрополитен Лайф Іншуренс каже таке:

„Це повинно дати велике вдоволення громадянству, що стан здоровля нової американської армії вдержується на високому рівні".

Цей високий рівень бюлетен приписує двом чинникам: „дбайливому доборові вояків і високій якости догляду за ними". Він підкреслює також, що найбільш переконливим доказом доброго здоровля нашої нової армії є надзвичайно низький відсоток смертности від хоріб.

Насамперед треба сказати, що армія вибирає, розуміється, тільки мужчин в найліпшому стані здоровля, або таких, що їхні недомагання можна легко усунути. Кожна військова поборова комісія має в свому складі по одному лікареві-спеціялісті для фізичних і психічних недуг, далі лікаря-оператора, дентиста, лікарів від очей, вуха і горла та інших спеціялістів. Кожний кандидат на вояка переходить, може перший раз у свойому житті, основні лікарські оглядини.

Коли вояк перейде вступні лікарські оглядини, дальшим завданням армії є вдержати його на тому самому високому рівні здоровля, що він мав в часі бранки та ще й поліпшити цей рівень всякими можливими способами. Вояк може нарікати на те, що мусить кожного дня заявляти, чи він не хорий, або йти до лікаря — може навіть до шпиталю — з такими дрібними недомаганнями, на які він ніколи не звертав би уваги дома. Одначе Дядько Сем думає, що ці невигоди це невелика заплата за добру славу „найздоровшої армії в історії".

Зголошення „хорих, хромих і лінивих" це одна з перших річей, яких учиться новий вояк. Воно відбувається кожного ранку в означеній годині. В цьому часі мають зголоситись до свого командуючого старшини вояки, що почуваються нездоровими, або призначені на лікування. Їх записують в „книгу хорих". Розуміється, коли вояк нагло захоріє, або покалічиться, його беруть негайно до шпиталю. Але ранішнє „зголошування хорих" це обовязкова щоденна подія. Новий вояк швидко пізнає, що в армії можна бути або хорим, або здоровим; нема середнього стану. Якщо є сумнів, вояка записують хорим.

Як в цивільнім житті, так і в армії звертається увагу на охорону перед занедужанням. Ріжниця в тім, що в цивільному житті кожний громадянин сам повинен дбати за збереження свого здоровля. В армії це є обовязком примусовим. Наприклад, незабаром після покликання до військової служби кожного вояка імунізують проти столбняка (тетанус), щеплять проти віспи і роблять вприскування проти тифу. Це обовязкове для кожного. Крім того, воякові дають інші охоронні щеплення, якщо зайде потреба. Всіх вояків, що відсилаються на Карабійські острови, щеплять проти пропасниці.

Військові медичні статистики вказують замітне зменшення випадків хоріб, проти яких є охоронні способи в порівнанні до часів минулої війни. Наприклад тифозна гарячка забирала тяжкі жертви підчас еспансько-американської війни. На кожних 100,000 вояків набиралось тої хороби 4,800, а з них вмирало пересічно 525. Підчас світової війни медицині вдалось зменшити цей великий відсоток до 30 випадків захорувань і 5 випадків смерти на 100,000 вояків. Колись віспа вважалась найбільшим лихом для армії. Сьогодня віспа майже цілком зліквідована при помочі щеплення.

Підчас світової війни одною з частіших причин смерти був кір. Сьогодня відносини значно поліпшились. В листопаді 1917, наприклад, цю хоробу переходили пересічно по 240 вояків на кожних 1,000. В березні 1941. натомісць на кожних 1,000 вояків було лише 57 випадків захорувань в новій армії, а недавно цей відсоток зменшився до одного випадку на 1,000 вояків. Заушниця („мопмс"), ще одна хороба дитячого віку, спричиняла багато клопоту підчас минулої війни, навідуючи пересічно 200 вояків з кожних 1,000. Сьогодня кількість захорувань зменшилась до 5 випадків на 1,000 вояків.

Візьміть статистику запалення легенів. В 1917. році на кожних 100,000 вояків було пересічно 171 випадків смерти від цеї хороби. В 1941 вмирало від запалення легенів всього 8 на кожних 100,000. На цю хоробу може захоріти кожний і вояк і цивільний. Одначе військові лікарі ставлять собі за ціль, щоб в армії це траплялось менше і щоб було менше смертних випадків. Це повинно бути великим заспокоєнням для батьків вояків та всього цивільного населення.

В цій справі військові лікарі звертають увагу на такі порівнання: в цивільному житті від тифу вмирає чотири рази більше осіб; девять разів більше осіб вмирає від сухіт; десять разів більше від інфлуенци і два з половиною рази більше від запалення легенів.

Очевидно, є й такі хороби, яких не можна передбачити. Нема охоронного способу проти запалення сліпої кишки, ані в армії, ані в цивільному житті. Покалічення в наслідок випадку або недбальства можуть все і скрізь трапитись. Одначе за останні роки так розвинулась техніка медичного догляду, що вигляди на видужання значно збільшились. Завдяки модерним методам хірургії небезпека смерти від запалення сліпої кишки сьогодня на половину менша, ніж була в 1917. році.

При кожнім занедужанні, що вимагає приміщення в шпиталі, вояк дістає найліпшу опіку яка може бути. Доглядають його військові доглядачки в ранзі других лютенантів або вищій. Їх старанність загально відома.

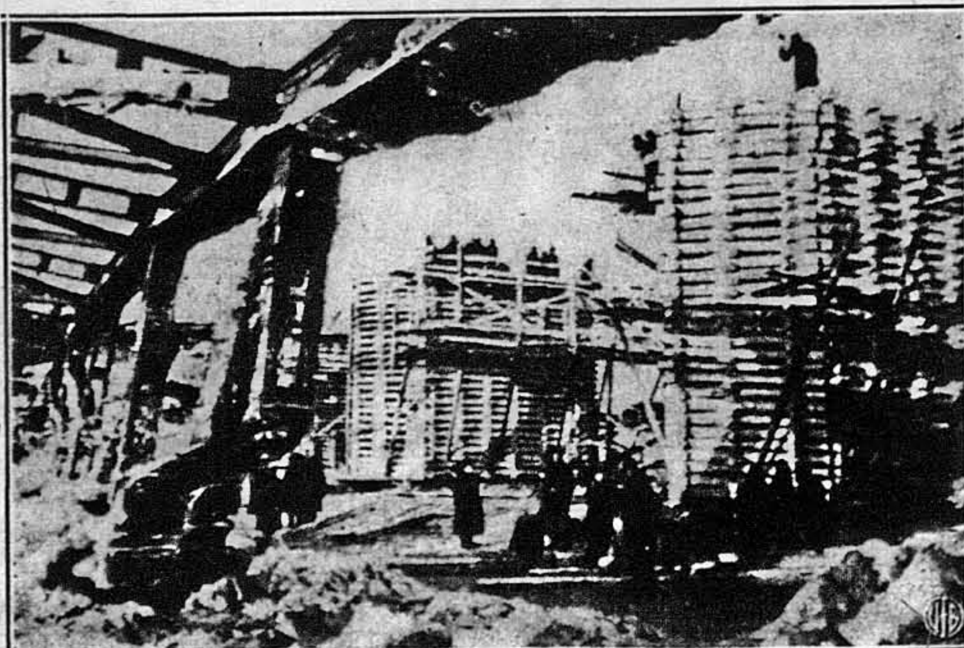
Дентист є все під рукою на випадок зубних хоріб. Коли вояк вступає до армії, його зуби мусять бути в доброму стані. І Дядько Сем пильнує того, щоб вони в такому стані лишились.

Коли вояк є на польових маневрах, вслід за ним іде рухомий медичний відділ — медицина на колесах. Один з наймодерніших медичних відділів складається з сімох троків. Чотири троки оборудувані як операційні кімнати, один є кімнатою для стерилізовання, один для просвітлювання промінням „екс", а один служить за канцелярію.

Рухомий трок з заряджениям для „екс"-проміння був зладжений для армії після двох років студій і дослідів. Його можна розпакувати і запакувати на протязі 15 хвилин, а радіографічні знимки можна мати за пів години.

Означення типу крови є обовязковим в армії. На картці тотожности (ідентифікації) кожного вояка зазначено тип його крови. Вразі випадку, коли зайде потреба переливу крови, лікар тільки подивиться на картку вояка і вже знає, якого роду крови йому треба.

Армія має ще багато інших способів охорони здоровля вояків та лікування їх на випадок недуги. Місячні лікарські оглядини, більш докладні ніж щоденне „зголошення хорих", часто дають нагоду відкрити менші недуги, що про них не знає сам вояк. Багато вояків нарікають на те, що їм здається надто докучливим інтерес до їхнього здоровля. Але в душі вони знають, що це добре. Вони свідомі того, що ріжні приписи щодо здоровля, які вони повинні виконувати, причиняються до того, що вони є сьогодня членами армії, найздоровішої в цілому світі і в цілій історії.



ВІДБУДОВУЮТЬ.—Німецькі війська, відступаючи десь на російському фронті, висадили в повітря цей міст, щоби здержати наступаючі на них советські війська. Російські інжинірі скоро взялися до роботи, і попри знищений міст виростає новий.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До підготовки паради „Ню Йорк у Війні".

Минулої середи д-р Манаган, директор розроблення пляну паради „Ню Йорк у Війні", що відбудеться 13. червня 1942 р., пояснив значіння цієї демонстрації групі представників українських, російських, литовських і інших національностей, що беруть участь у підготовці до того величавого виступу.

Ціль паради, пояснив д-р Манаган, є така, щоб показати:

1. Проти кого ми воюємо,

2. Віддати честь нашим союзникам — Обєднаним Державам — і тим ґрупам у ворожих країнах (німці, італійці, угорці, фіни і ін.), що борятьcя проти фашизму.

3. Показати овочі перемоги.

Парада матиме поважний характер.

Прольоґ.

Напереді буде величезна фіґура. Це їздець — Смерть. Хід смерти буде супроводжуватись барабанним сумним биттям. Смерть вестиме за собою велику траґічну ґрупу воєнних біженців. Їх втеча викликана фашистською Потворою, яка буде іти за біженцями. Вона буде зображена в виді величезного дінозавра, на 55 стіп довгого і 30 стіп високого.

Низка поневолених країн людьми в жалобі, буде тягнутись по обидвох бокам фашистської Потвори.

АМЕРИКА В ВІЙНІ.

Особливий відділ паради присвячений Америці в війні.

Ця ґрупа буде зображати зрадливу підготовку нападу на Перл Гарбор. Японський дипльомат веде переговори з Дядьком Семом в той час, як японський ґенерал, нацькований Гітлером, підготовляє удар у спину. Буде труна з трупом американського вояка, вбитого зрадливим ударом. Будуть: проголошення війни, мобілізація Америки, Батаан, Кореґідор.

Наші союзники.

Салют Обєднаним Державам — така тема наступного відділу паради. Величезна колесниця буде приділена ґрупі Дядька Сема і його союзникам. Тут будуть прапори всіх Обєднаних Держав. За тим будуть ґрупи людей репрезентуючи кожну з Обєднаних Держав.

Латинська Америка.

Буде заступлена в параді відповідними ґрупами і Латинська Америка.

Семиміліонова нюйорська родина, обєднана в боротьбі за перемогу, буде заступлена фіґурою Батька Нікербакера. За нею під гаслом „Я Американець" і під американським прапором будуть іти антифашисти — італійці, німці, угорці, фіни й інші із своїми антифашистськими гаслами.

Армія і фльота.

Озброєні сили Злучених Держав — армійські й фльотські — будуть завершувати частину паради, присвячену Америці і Ню Йоркови.

Свято перемоги.

Завершенням паради буде проголошення президентом Рузвелтом і Чорчилом „Атлянтичного Чартеру" з його свободами: свободою релігії й слова та свободою від страху і злиднів.

Перемогу святкують визволені з фашистських кайданів держави, народи, вільні робітники, вчені, письменники і т. п.

Заклик до орґанізацій американських українців.

Закликається всі орґанізації американських українців міста Ню Йорку взяти участь у цій патріотичній маніфестації. Треба знати, що в офіціяльному відділі маніфестації візьмуть участь лише ті, що прибудуть в народних строях, бо кількість учасників в кольонах буде обмежена.

Час збору і місце будуть проголошені пізніше.

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й.

Ювилей Жіночої Громади.

Від якогось часу наше місцеве українське жіноцтво бере активнішу участь в громадськім житті, ніж мужеські орґанізації. Дня 24. травня ц. р. місцева Українська Жіноча Громада тихо відсвяткувала 15-літний ювилей свого існування. Обійшлось цим разом і в нас без півтора годинних промов. Короткою вступною промовою започаткувала це свято предсідниця згаданої громади, пані Якиміцька, яка теж покликала на товстмайстра цього свята місцевого нашого громадянина п. М. Левицького. Приємно і цікаво було слухати коротеньких промов майже усіх наших жінок, яких п. Левицький покликав до слова. В тих коротеньких, але щирих словах не було самохвальби, а було скромно сказано, що уже зроблено і що треба зробити.

Забирали слово й декількох чоловіків, як п. І. Марко, теперішний предсідник нашого Клюбу, п. І. Сидор, та п. Е. Кривень. Останній бесідник, як свідомий союзовець не забув згадати і про нашого Батька Союза, У. Н. Союз, говорив він, все був і є тою орґанізацією, яка закликала наше громадянство до праці, єдности і до памяти про старой край, як теж про Америку. Союз поклав підвалини під наше орґанізаційне життя в Америці і тому ми не повинні ніколи забувати за цю нашу орґанізацію. Це не лише асикураційна організація, яка дбає про наші фінансові справи, але й культурна, яка закликає нас до праці на ріжних інших суспільних ділянках.

На поклик пані М. Якиміцької, як предсідниці громади, а пані Еви Левицької, як секретарки, приявні зложили $20 на гуманітарні цілі. Розділено — $10 на Американський Червоний Хрест, а $10 на приют для старців, що є під управою сестер служебниць ЧСВВ. Цю збірку з припоручення дотичних жінок підписаний вже вислав у призначене місце.

Михайло Беля.

Хто Проти Кого?

З виповідженням війни Мексиком, воюючі держави світа займають такі становища в другій світовій війні:

ОБЄДНАНІ ДЕРЖАВИ:

Австралія
Бельгія
Велика Британія
Вільна Франція
Гаїті
Голяндія
Греція
Гондурас
Гватемаля
Домініканська Република
Злучені Держави
Індія
Канада
Китай
Коста Ріка
Куба
Люксембурґ
Мексико
Нікараґва
Нова Зеляндія
Норвеґія
Панама
Південна Африка
Польща
Сальвадор
Советський Союз
Чехословаччина
Югославія.

ДЕРЖАВИ ОСІ:

Болгарія
Італія
Мадярщина
Манчуко
Німеччина
Румунія
Словаччина
Таїленд
Фінляндія
Хорватія
Японія

Не всі краї в одній лісті виповіли вже війну кожній державі в другій лісті.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.



ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

ДО ТИХ, ЩО КУПУВАЛИ „СВОБОДУ" НА „СТЕНДАХ" У МІСТІ НЮ ЙОРКУ:

Отсим подаємо до відома читачам „Свободи", що воєнні обмеження не тільки утруднили доставу часописів на „стенди", але також спричинили більші кошти тих достав, які зросли у нашому випадку до того, що требаб нам доплачувати тижнево яких 30 долярів за доставу „Свободи" на нюйорські „стенди". Супроти цього ми змушені від 1. липня б. р. перестати довозити „Свободу" на „стенди". Та віримо, що ті читачі, що досі купували „Свободу" на „стендах", стануть тепер звичайними передплатниками і таким способом пошта доставлятиме їм часопис правильно кожного дня до хати. Тому просимо тих, що купували „Свободу" на „стендах", виповнити понижче замовлення та надіслати його до адміністрації враз з належитістю за газету:

Передплата виносить:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:		В МІСТІ JERSEY CITY І ПОЗА ГРАНИЦЯМИ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ:	
На рік	$6.00	На рік	$9.00
На пів року	3.25	На пів року	4.75
На 3 місяці	1.75	На 3 місяці	2.50

ЗАМОВЛЕННЯ НА ПЕРЕДПЛАТУ ЩОДЕННИКА „СВОБОДИ".

Отсим прошу висилати мені часопис „Свободу" на протяг часу ....

На це залучаю належитість в сумі $ ....

Імя і назвиско: ....

Адреса: ....

(тут подайте вулицю, число дому або почтову баксу)

Назва міста і стейту: ....

о. Лазорів Василь.

НОВА ТЕОРІЯ ОБОРОТУ НЕБЕСНИХ ТІЛ

По відомій теорії Канта-Ляпляса соняшна система повстала так: На початку все становило одну ґазову масу, що оберталася довкола себе. В наслідок обороту від цеї маси відділялися перстені, котрі далі кружляли довкола неї. З часом ці перстені розривалися і збивалися в кулі, звані планетами. Планети дальше кружляли довкола головної маси і рівнож оберталися довкола своєї оси. В наслідок їх обороту відривалися від них також перстені, з яких повстали нинішні місяці.

З цього виходилоб, що оборот планети спричинив повстання місяця. Однак це мильно. Не оборот планети спричинив повстання місяця, але навпаки: місяць спричинює оборот планети.

Першим доказом цього це закон свобідної оси. Коли якесь тіло обертається довкола оси і коли ця вісь переходить через середину його маси, то тоді оборот цього тіла може бути постійний. Якщо знова ця вісь не переходить через середину маси, то оборот такого тіла не може бути постійний, аж поки вісь не знайде цеї середини. Приклад такого руху, це оборот яйця. Яйце, вправлене в оборот довкола несиметричної оси, поти її зміняє, поки не натрапить найкоротшої симетричної оси. Тоді його оборот стає постійний.

Так само стоїть справа з оборотом небесних тіл. По законах механіки місяць кружить довкола планети в той спосіб, що планети й місяць відбувають обіг довкола сталої точки, що зветься спільним осередком тяготи. Він може бути або поза планетою, як це бачимо звичайно у двійних зір, або внутрі планети, як це бачимо у всіх планетах соняшної системи, а навіть і у самого сонця. Поки спільний осередок є поза планетою, поти планета і місяць відбувають довкола нього рух обіговий. З хвилиною, як спільний осередок, т. зн. вісь обороту, пересунеться в нутр планети, тоді вона старається зайняти середину, а тим самим рух обіговий переходить в рух оборотовий. Чому? Тому, що частина планети знайшлася поза спільним осередком тяготи, а тим самим стала по стороні місяця і спричинила по його боці надвишку. І ця власне надвишка виводить планету з рівноваги і враз з місяцем тягне її до осередка тяготи. Доказує це рахунок. Коли обчислимо працю, яку треба виконати, щоб стягнути планету, напр. нашу землю, до спільного осередка, то виявиться, що вона якраз рівна енерґії, яку розвиває оборот землі. Це є доказом, що оборот є спричинений дійсно спадом землі до спільного осередка. З цього виходить, що чим більша планета і чим більший її місяць згл. місяці, тим її оборот скорший. Це й дійсно бачимо на Юпітрі і Сатурні.

Другим доказом цього це досвід.

1) В склад нашої соняшної системи входять: сонце, 9 планет, 27 місяців, около 1,500 планетоїд і звиш 1,000 комет. Оборот, що був би ріжний від свого обігу, бачимо лиш у тих, які мають свої місяці. Хто без місяця, той і без обороту. Це доказ, що місяць є причиною обороту.

2) Якщо оборот землі повстав би по теорії Канта-Ляпляса, то мусів би бути все рівномірний. У скрайному випадку міг би поволі пізнити, але ніколи то прискорювати, то пізнити. А тимчасом при помочі кварцового годинника стверджено, що напр. в дні 2/5 1934 оборот землі спізнився на 1/4 секунди, а 31/7 1934 прискорив на 1/5 секунди. І такі нерівномірності правильно в році повторяються.

3) Маємо планети, що мають по 9 (Юпітер) і по 10 (Сатурн) місяців. Якщо планеті прийшлосяб відбувати з ними спільний рух довкола спільнгоо осередка тяготи, то її орбіта була би так заломана, що годі навіть собі уявити. Тому Творець світа це мудро розвязав: замісць, спільного з місяцем, руху обігового, дав планеті рух оборотовий.

4) Якщо оборот не повстав би з обігу планети довкола спільного осередка тяготи з місяцем, то планета мала би й оборот довкола оси і обіг довкола спільного осередка. Практично це спричинило би ріжницю в довготі т. зв. соняшної доби, а цього не бачимо. Це доказ, що обіг перемінився в оборот.

Ці докази недвозначно доказують, що оборот планети повстав з причини місяця, а тим самим замісць мряковинної теорії Канта-Ляпляса треба приняти метеорну теорію повстання нашої соняшної системи, на основі якої місяці, це не діти планет, але полонені ними їх сестри.

ГАЗЕТЯРІ ОГЛЯДАЮТЬ „НОРМАНДІ". — Вперше з часу, як у нюйорському порті погорів корабель „Норманді", дозволено газетярам оглянути роботу коло ратування останків корабля. Фльотний заряд каже, що корабель можна буде підняти за рік.

НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ В ЛІТАКАХ.

МОСКВА. — Совєтські кола подають, що за місяць травень ц. р. німці на східнім фронті втратили 1,366 літаків. Совєти за той час втратили лише 479. Німецькі літаки, подають совєтські кола, хоч добрі якости, але не кращі від совєтських літаків.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Mrs. CECELIA DUC died at the Sacred Heart Hospital in Allentown, Pa., and will be burried on Friday, June 5, at 9:00 A. M., at the St. Josaphat Ukrainian Cemetary, Hellerton, Pa.

Besides her husband Dmetro she is survived by four sons: Michael, John, William, Stanley; three daughters: Mrs. Katherine Mitcho, Mrs. Edward W. Swartz in Bethlehem, Olga at home; a brother Enoch Karbowniczek, Altoona; and two sisters: Mrs. Mary Marcovitch, Scranton, and Katherine Harmonovitch, Bethlehem.

Andrew Danyluk.

ТАРЗАН, ч. 577. Пропаща ґалера.



Оглянувши добре діру, зроблену в кораблі гарматнім вистрілом, Тарзан набрав переконання, що ґалера пропаща.



Він чимдуж поспішив назад на поклад ґалери і там побачив, що адакці попали в великий переляк.



Адакці це були відважні вояки. Мечами вони вміли прекрасно орудувати. Але вони боялись дуже води.

Бо мечем води годі було побороти. „Беріґ далеко!" почали вони тепер кричати. „Ми всі пропащі".